

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum peccata, quæ ex infirmitate committuntur, imputantur homini ad
culpam.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

sunt. Quando ergo passio est fortis circa aliquod particulare, repellitur contrarium motum scientia circa idē particulare, nō solū distrahēdo a cōsideratione sciētia, vt supra dictum est: sed et corrumpēdo p viā cōtrarietatis. & sic ille qui in forti passione est cōstitutus, & si consideret aliquo modo, in vniuersali: in particulari tamē impeditur eius cōsideratio. Tertio cōsiderādū est, q̄ ex aliqua corporali trāsmutatione ligatur vsus rōnis, vt vel totaliter nihil cōsideret, vel q̄ nō libere cōsiderare possit, sicut patet in dormiētibus & phreneticis: p passiones autē fit aliqua immutatio circa corpus, ita q̄ interdum aliqui propter irā & cōcupiscentiā, vel aliquā hmōi passionē in infāniā inciderūt. & idē, qm hmōi passiones sunt fortes, p ipsām trāsmutationē corporalē ligant quodammodo rationem, vt liberum iudiciū de particularibus agendis non habeat. & sic nihil prohibet aliquem scientem secundum habitum & in vniuersali, per infirmitatem peccare.

AD PRIMVM ergo dicendum, quōd in voluntate hominis positum est, quōd seruetur a peccato: sed in hoc infirmatur per passionem, vt perfectē non velit, ligato rationis vsu, sicut dictum est.

AD SECVNDVM dicendum, quōd scientia, quāuis in se sit certissima, tamen sicut dictum est, impeditur in particulari per passionem, vt contra peccatum auxilium ferre non possit.

AD TERTIVM dicendum, quōd voluntas mouetur secundum exigentiam boni apprehensā: sed q̄ hoc particulare appetibile apprehendatur vt bonū secundum rationis iudiciū, impeditur interdum per passionem, sicut dictum est.

AD QVARTVM dicēdū, q̄ volūtas semp tēdit in aliqd sub rōne boni: sed q̄ aliqd appareat bonū quod nō est bonum, quādoq; quidem cōtingit ex hoc, q̄ rationis iudiciū est peruersum, etiā in vniuersali, & tunc est peccatum ex ignorantia: quandoq; vero ex hoc, q̄ impeditur in particulari propter passionem, & tunc est peccatum ex infirmitate.

AD QVINTVM dicēdū, q̄ nō possit, ēē q̄ aliqs haberet simul, aut scientiā, aut opiniōē veram in actu de vniuersali affirmatiuo, & opiniōē falsā de particulari negatiuo, aut e cōuerso: sed bene pōt cōtingere q̄ aliqs hēat in habitu scientiam aut opiniōē verā de vno cōtradietōriorum, & opiniōē falsā in actu de alio. Actus. n. nō contrariatur habitui: sed actui. & per hoc patet solutio ad SEXTVM.

AD SEPTIMVM dicēdū, q̄ cū actus peccati & virtutis sit fm electiōē, electiō autē est appetitus p cōsiliari, cōsiliū vero est quaedā inq̄sitiō, necesse est q̄ in quolibet actu virtutis, vel peccati, sit quaedam deductiō quasi syllogistica: sed tamē aliter syllogizat temperatus, aliter intemperatus, aliter continens, aliter incontinens. Temperatus enim mouetur tñ, secundum iudiciū rōnis: vnde vitur syllogismo triū propositionū, quasi sic deducēs, Nulla fornicatio est cōmittenda: hic actus est fornicatio. ergo nō est faciendus. Intemperatus vero totaliter sequitur concupiscentiā, & ideo etiā ipse vitur syllogismo trium propositionum, quasi sic deducens, Omni delectabili est fruēdū. hic actus est delectabilis. ergo hoc est fruendum. sed tam cōtinens q̄ incontinens dupliciter mouētur: fm rōnem quidē ad vitandum peccatum, fm concupiscentiā vero ad cōmittēdū: sed in continente vincit iudiciū rationis, in incōtinente vero motus concupiscentiā. Vnde vterque vitur syllogismo quatuor propositionum: sed ad

contrarias conclusiones. Continens enim sic syllogizat, Nullum peccatum est faciendum, & hoc pponit fm iudiciū rōnis: fm vero motus concupiscentiā uersatur in corde eius, q̄ omne delectabile est prosequendum: sed quia iudiciū rationis in eo vincit, assumit & concludit sub primo, Hoc est peccatum. ergo non est faciendum. Incontinēs uero, in quo vincit motus concupiscentiā, assumit & cōcludit sub secundo, Hoc est delectabile. ergo est prosequendum, & talis proprie est qui peccat ex infirmitate: & ideo patet q̄ licet sciat in vniuersali, non tñ scit in particulari: quia non assumit secundū rationem, sed secundum concupiscentiam.

AD OCTAVVM dicēdū, q̄ sicut Philosoph. dicit in 7. Ethic. Sicut ebrius aliqua uerba profert, quā tamē interius nō intelligit: ita ille qui a passione est vict⁹, & si exterius ex ore dicat hunc actū esse vitandum: tamen in corde suo iudicat hoc esse faciendum, vnde aliud dicit exterius, & aliud interius sentit.

AD NONVM dicendum, quōd scientia quidem aliquando concupiscentiam vincit, uel concitando erubescētiā, aut horrorem diuinā offēnsā; sed nihil prohibet, quin aliqui, & ipsa scientia passione uincat in particulari. Vñ patet solutio ad decimum.

AD XI. dicendum, quod omnis pēna, sua cōsideratione a peccato auertit: sed non omnis pēna auertit a peccato, secundū quod iam est illata. priuatio enim gratiā est pēna quaedam, nec tamen per hoc aliquis a peccato auertitur quōd gratia priuatur: sed per hoc quod considerat se gratia priuari si peccet, & simile dicendum est de ignorantia.

AD XII. dicendum, quod consensus in actum ptingit quidem ad appetitum intellectuū: sed tñ non fit sine applicatione ad particulare, in quo plurimū possunt passiones animā, & ideo per passiones cōsensus quandoque immutatur.

AD XIII. dicendum, q̄ rō est propinquior uolūtati, quā passio: sed particulari appetibili est propinquior passio, quā ratio uniuersalis.

AD XIV. dicendum, quod anima p̄est corpore sicut seruo, qui non potest reniti imperio Domini: sed ratio p̄est irascibili & concupisibili, ut Philosophus dicit in primo Politicorum regali aut politico principatu, qui ad liberos est, & ideo potest irascibilis & concupisibilis etiam rationis imperio obuiare, sicut & liberi ciues interdum obuiāt imperio principis.

AD XV. dicendum, quod passionibus neque meremur neque demeremur, quasi in eis principaliter meritum, uel demeritum consistat: sed tamen possunt adiuuare, uel impedire ad merendum, uel demerendum.

ARTICVLVS X.

Utrum peccata, quae per infirmitatem committuntur, imputentur homini ad culpam mortalem.

DECIMO quaeritur, utrum peccata, quae per infirmitatem committuntur, imputentur homini ad culpam mortalem. & uidetur quod non. Nihil enim imputatur ad culpam mortalem, quod homo non facit uoluntarie: sed huiusmodi peccata, quae ex infirmitate committuntur, nō facit homo uoluntarie, de his enim Apost. dicit ad Gala. 5. Caro concupiscit aduersus spiritum, et non quaecumque uultis illa faciat. ergo huiusmodi peccata non imputantur homini ad culpam mortalem.

¶ Praet. Nulla uirtus passiuā potest operari, nisi fm quod mouetur a suo actiuo: sed ratio proprie nata

Quaest. dist. S. Tho. Q 3 est

Lib. 7. ca. 10. ante mediā tom. 5.

Lib. 6. ca. 5. e medio tom. 5.

est mouere voluntate. Si ergo iudicium rationis fuerit impeditum per passionem, videtur quod non sit in potestate voluntatis vitare peccatum. Non ergo imputatur ei ad culpam mortalem.

¶ 3. Præ. Passio animæ magis de p̄p̄inquo impedit rationem & uoluntatem, q̄ passio corporis, sed passio corporis totaliter excusat culpam ea, q̄ inordinate committitur, sicut patet de his quæ sunt a dormitibus & a phreneticis. ergo passio animæ multo magis excusat a culpa. Sed diceretur, q̄ passio animæ est uoluntaria: passio autem corporis non est uoluntaria.

¶ 4. Sed contra: causa non est prior quâ effectus; sed passio ex hoc, q̄ est uoluntaria non habet rationem culpæ mortalis, sed uenialis tantum. ergo neque ex ea potest causari peccatum mortale.

¶ 5. Præ. Peccatum non aggrauatur ex euentu in infinitum, ut si quod erat in se ueniale, propter euentum fiat mortale: sed ipsa passio si non sequeretur mala electio, non esset peccatum mortale, ergo propter hoc, quod sequitur electio mala, non incurrit homo culpam peccati mortalis, & sic peccata quæ ex infirmitate committuntur, non sunt mortalia.

SED CONTRA. q̄ dicit Apos. ad Ro. 7. Passiones peccatorum operabantur in membris nostris, ut fructificaretur morti: sed nihil fructificat morti, nisi peccatum mortale, ergo peccata quæ committuntur per passionem siue per infirmitatem, possunt esse mortalia.

RESPON. Dicendum, q̄ cum ex infirmitate siue ex passione aliquis interdum committat adulterium, & multa flagitia seu facinora, sicut fecit Petrus cum Christus negauit ex timore, nulli dubium esse debet, q̄ peccata ex infirmitate perpetrata, quæque sunt mortalia. Ad cuius euidentiã considerandum est, q̄ necessitas quæ est ex suppositione alicuius, q̄ subiacet uoluntati, non tollit rationem peccati mortalis. Sicut si gladius infigat alicui in membris uitalibus, necesse est q̄ moriat: sed infixio cultelli est uoluntaria. Vn mors illius, qui cultello percussus, imputatur percussenti ad culpam mortalem. Similiter dicendum est in proposito: posito enim q̄ ratio sit ligata per passionem, necesse est, q̄ sequatur peruersa electio; sed in potestate uoluntatis est hoc ligamen rationis repellere. Dicitur enim, q̄ ratio ligatur ex hoc, quod intentio animæ applicatur uehementer ad actum appetitus sensitui: unde auertitur a considerando in particulari id, q̄ habitualiter in uoluntate cognooscitur.

Applicare autem intentionem ad aliquid, vel non applicare, in potestate uoluntatis existit. Vn in potestate uoluntatis est, q̄ ligamen rationis excludat. Actus ergo commissus, qui ex tali ligamine procedit, est uoluntarius, unde non excusatur a culpa etiam mortali: sed si ligatio rationis per passionem intantum procederet, q̄ non esset in potestate uoluntatis huiusmodi ligamen remouere. pura, si per aliquam animæ passionem aliquis in insaniam uerteretur, quicquid committeret non imputaretur ei ad culpam, sicut nec alii infans, nisi forte quantum ad principium talis passionis, q̄ fuit uoluntarium: poterat enim uoluntas a principio impedire, ne passio intus procederet. Sicut homicidium per ebrietatem commissum, imputatur homini ad culpam; quia principium ebrietatis fuit uoluntarium.

AD PRIMUM ergo dicendum, q̄ illud quod homo facit ex passione ligatus, non uult homo facere extra passionem existens: sed per passionem ad hoc deducitur ut velit, passione rationem ligante.

AD SECUNDUM dicendum, q̄ uoluntas non solum mouetur ab apprehensione rationis ligatæ ex passione: sed et

habet in potestate ligamen rationis excludere, ut dicitur est. & pro tanto imputatur ei ad culpam quod facit.

AD TERTIUM dicendum, quod remouere passionem corporalem, non est in potestate uoluntatis, sicut remouere passionem animæ: quia natura corporalis non obedit uoluntati rationali, sicut appetitus sensituius, & ideo non est simile.

AD QUARTUM dicendum, q̄ nihil prohibet quid non esse peccatum mortale simpliciter, quod tamen in casu est peccatum mortale. Sicut non est eleemosynam pauperi fame morienti, est peccatum mortale, quod tamen alias peccatum mortale non esset. & similiter in proposito non uelle repellere passionem aliquam, & si simpliciter non sit peccatum mortale, tamen in hoc casu quando inuenitur usque ad consensum peccati mortalis, est peccatum mortale.

AD QUINTUM dicendum, q̄ euentus in potestate procedens & improuisus, non aggrauat in infinitum sed euentus coniunctus & prouisus potest aggrauare in infinitum, ut sit peccatum mortale, quod aliter non esset. Sicut proijcere sagittam, non est peccatum mortale: sed proijcere sagittam cum oculis hominis, est peccatum mortale. & similiter non repellere passionem inclinante ad peccatum mortale, non est absque peccato mortali.

ARTICVLVS XI.

Utrum infirmitas alienet, uel aggrauet peccatum.

VN DECIMO. queritur, utrum infirmitas alienet, uel aggrauet peccatum: & uidetur q̄ aggrauet. Sicut enim se habet bona passio ad meritum ita se habet mala passio ad peccatum: sed bona passio auget meritum, magis enim est laudabile & meritorium, q̄ aliquis eleemosynam faciat ex compassione misericordie, quam sine compassione misericordie faciat, ut patet per Augustinum de ciuitate dei. Ergo etiam facere peccatum cum passione, est magis uituperabile & magis peccatum: sed peccare ex passione est peccare ex infirmitate, ut dictum est. ergo infirmitas aggrauat peccatum.

¶ 2. Præ. Cum op peccatum sit ex libidine, ut dicitur, quanto ex maiori libidine aliquis peccat, tanto magis uult peccare: sed libido est quædam passio animæ & infirmitas. ergo infirmitas aggrauat peccatum.

¶ 3. Præ. Augmentata est auget effectus, sicut ex maiori calore sequitur maior calefactio. Si ergo infirmitas est causa peccati, sequitur q̄ maior infirmitas sit maioris peccati, & sic infirmitas aggrauat peccatum.

SED CONTRA. Illud propter quod peccatum sit remissibile, non aggrauat, sed diminuit peccatum: sed propter infirmitatem dicitur aliquod peccatum magis remissibile. ergo infirmitas mortis aggrauat, sed diminuit peccatum.

RESPON. Dicendum, q̄ peccare ex infirmitate peccare ex passione, ut dictum est: passio autem appetitus sensitui dupliciter se habet ad motum uoluntatis, uno modo, ut procedens, alio modo, ut consequens, ut procedens quidem, sicut eum propter passionem inclinatur uoluntas ad aliquid uolendum, & sic passio diminuit rationem meriti, & rationem demeriti, quia meritum & demeritum in electione consistit ratione precedente. Passio autem obnubilat uel ligat iudicium rationis. Quanto autem iudicium fuerit purius, tanto electio est perficior: ad beatitudinem uel demerendum. Unde q̄ inducitur ad beatitudinem ex iudicio rationis, laudabilis operatur: q̄ inducitur ad hoc idem ex sola animi passione, laudabilis

4. q. 77. ar.

D. 587. In ar. præcedenti.